

Vergaderjaar 2025–2026

36 915 X

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2026
(wijziging samenhangende met de
Voorjaarsnota)**

Nr. 4

**VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN
ANTWOORDEN**

Vastgesteld 29 april 2026

De vaste commissie voor Defensie, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 9 april 2026 voorgelegd aan de Minister van Defensie. Bij brief van 16 april 2026 zijn ze door de Minister en Staatssecretaris van Defensie beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Paternotte

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

Vragen en antwoorden

1

Welke lopende contracten zijn er tussen Defensie en Amerikaanse wapenproducenten en leveranciers?

Defensie heeft lopende contracten met Amerikaanse wapenproducten en leveranciers voor onder andere leveringen van de F-35, langeafstands-wapens zoals JASSM-ER raketten, Patriot-lanceerinrichtingen en -raketten en radio's voor het programma Foxtrot.

2

Welke lopende contracten zijn er tussen Defensie en Israëliische wapenproducenten en leveranciers?

Israëliische bedrijven leveren diverse essentiële militaire systemen of onderdelen daarvan waarvoor geen of alleen slechtere alternatieven beschikbaar zijn. Het gaat om antitankwapens, counter-drone systemen, F-35 vliegerhelmen, optische middelen voor marineschepen, PULS raketartillerie systemen, zelfbeschermingsapparatuur voor diverse vliegtuigen, zelfbeschermingssystemen en optische middelen voor CV90 pantservoertuigen, en (componenten voor) het Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS).

Het kabinet zet in op het afbouwen van afhankelijkheden van landen buiten het NAVO-bondgenootschap voor de levering van essentiële wapensystemen. Als een bedrijf uit Israël in beeld is voor de levering van materieel, toetst Defensie zorgvuldig de beschikbaarheid van eventuele alternatieven, mede in het licht van de motie Teunissen (Kamerstuk 22 054, nr. 478). Als geen vergelijkbare alternatieven beschikbaar zijn, dan wel niet tijdig door andere leveranciers kunnen worden geleverd, kiest Defensie voor het door Israëliische bedrijven geproduceerde materieel. Als op een later moment een alternatief beschikbaar komt, wordt vastgelegd op welke termijn een herbeoordeling wordt uitgevoerd voor eventuele vervolbestellingen.

3

Hoe vaak in de laatste vijf jaar hebben bewindspersonen en ambtenaren van het Ministerie van Defensie gesprekken gehad, zowel formeel als informeel, met vertegenwoordigers van wapenproducenten en leveranciers? Met wie zijn deze gesprekken geweest en wat was het onderwerp van het gesprek? Wat zijn de uitkomsten van deze gesprekken geweest?

Defensie voert regelmatig gesprekken met de Nederlandse en internationale industriepartners over de aanschaf van materieel. De openbare agenda van de bewindspersonen is in te zien via <http://www.rijksoverheid.nl/actueel/agenda>. Over de inhoud van deze gesprekken kan niet verder worden uitgeweid, want dit is operationeel en commercieel vertrouwelijke informatie.

4

Verwacht u in 2026 onderbesteding bij het Ministerie van Defensie of bij het Defensiematerieelbegrotingsfonds? Zo ja, hoe groot verwacht u de onderbesteding te zijn? Kunt u dit aantonen in relatie tot de doorrekening van het CPB van het coalitieakkoord?

Beantwoording samengevoegd met vraag 5

5

Verwacht u tussen 2027 en 2031 onderbesteding bij het Ministerie van Defensie of bij het Defensiematerieelbegrotingsfonds? Zo ja, hoe groot

verwacht u de onderbesteding te zijn? Kunt u dit aantonen in relatie tot de doorrekening van het CPB van het coalitieakkoord?

Antwoord op vragen 4 en 5: Bij elk begrotingsmoment wordt de begrotingsstand in lijn gebracht met de actuele verwachte realisatie. Op dit moment wordt er voor 2026 en de periode 2027 tot en met 2031 nog geen onderbesteding verwacht. Dit is op basis van de huidige inzichten. Het CPB maakt een eigen inschatting over de onderuitputting. U kunt de stand van de maandelijkse realisaties ten opzichte van de begrote standen ook terugvinden in het realisatiedashboard op [Rijksfinancien.nl](https://rijksfinancien.nl).

Zoals tijdens het debat over de Ontwerpbegroting 2026 aangegeven worden er ook diverse maatregelen genomen om sneller te realiseren, waardoor het risico op onderbesteding afneemt. Dit zijn o.a. het tijdelijk verhogen van overprogrammering, versnellen van het inkoopproces en langjarig zekerheid verschaffen aan de industrie. Ook wordt om meer personeel te werven, ingezet op meerdere strategieën, waaronder afspraken maken met het bedrijfsleven, werkgeversorganisaties en met de industrie over de inzet van reservisten als ook het opschalen van het Dienjaar.

Dit draagt allemaal bij aan het realiseren van de begrote uitgaven. Zoals in het debat over de Ontwerpbegroting 2026 aangegeven herken ik om deze redenen het beeld van het CPB ten aanzien van de verwachte onderuitputting niet.

6

Hoeveel kernwapens worden in Nederland opgeslagen?

Zoals uw Kamer bekend doen wij geen uitspraken over de aanwezigheid van kernwapens in Nederland.

7

Indien de enquête die aan jongeren wordt verstuurd verplicht wordt, welke maatregelen volgen er indien een jongere niet aan deze verplichting voldoet en de enquête niet invult? Indien nog niet bekend, welke maatregelen worden uitgewerkt?

Antwoord samengevoegd met vraag 8

8

Welke exacte criteria worden gehanteerd om over te gaan tot opkomstplicht?

Antwoord op vragen 7 en 8: Zoals ik u in mijn Kamerbrief «Groei van de krijgsmacht» van 3 april jl. (Kamerstuk 33 763, nr. 176) heb toegelicht, zullen we in de komende periode de selectieve opkomstplicht – de gradueel verplichtende stappen binnen het Dienmodel – verder uitwerken. Daar hoort bij de uitwerking van de vraag hoe we het element «selectief» vormgeven; hoe we gaan selecteren, op basis van welke criteria en op welke doelgroepen we ons richten etc. Dit gaan we nader onderzoeken. Daar hoort ook bij de uitwerking wanneer we over gaan van de ene fase naar de andere, hoe we in de verschillende fases gericht willen selecteren om bepaalde (schaarse) functies te vullen en hoe lang en in welke vorm de opkomstplicht uiteindelijk zou kunnen worden ingevoerd. Ook hoort daarbij de uitwerking van een sanctiemechanisme wanneer niet aan de verplichtingen wordt voldaan. Nog voor de zomer ontvangt u een eerste uitwerking van het model.

9

Hoeveel betaalt de belastingbetaler bruto mee aan de investeringen in Defensie?

Antwoord samengevoegd met vraag 10

10

Hoeveel betaalt de belastingbetaler netto mee aan de investeringen in Defensie?

Antwoord op vragen 9 en 10: De begrotingsregels – zoals naar uw Kamer gestuurd bij de Voorjaarsnota – gaan uit van een trendmatig begrotingsbeleid met onder andere een scheiding van inkomsten en uitgaven, een vooraf vastgesteld uitgaven- en inkomstenkader en één hoofdbesluitvormingsmoment in het voorjaar.

Er is geen één-op-één koppeling tussen uitgaven in het uitgavenkader – zoals voor Defensie – en de inkomsten. De belastingbetaler betaalt, net zoals voor de andere begrotingen, mee aan de totale uitgaven van Defensie zoals begroot.

11

Kan er een overzicht gegeven worden van het uitgegeven geld aan Oekraïne in zowel militaire als non-militaire steun tussen 2026 en 2030? Kunt u een overzicht geven van het oorspronkelijk geoormerkte bedrag plus het nieuwe huidige bedrag door de verschillende kasschuiven vanaf 2025 en de motie Klaver c.s. (Kamerstuk 36 045, nr. 243)?

Antwoord samengevoegd met vraag 12

12

Welke kasschuiven zijn sinds 2025 gepleegd met betrekking tot extra geld voor Oekraïne? Kunt u hier een overzicht van geven?

Antwoord vraag 11 en 12

Er is van 2026 tot en met 2031 ca. € 11,6 miljard begroot voor militaire steun waarvan een deel bestemd is voor de vervanging van reeds in het verleden geleverd materieel uit eigen voorraad. Een gedetailleerde tabel over de totaal geraamde netto-uitgaven aan Oekraïne, van zowel militaire als non-militaire steun, staat beschreven in de Voorjaarsnota pagina 23 tabel 6.

In 2026 is er op de Defensiebegroting circa € 579 miljoen aan kas reeds uitgegeven aan militaire steun (stand 12 april). Defensie heeft geen inzicht in de realisatie van de uitgaven van de begrote niet-militaire steun. Deze uitgaven worden verantwoord op de begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Verder wordt u over de stand van de realisatie van de uitgaven geïnformeerd bij Najaarsnota en Slotwet.

In onderstaande tabel staat de oorspronkelijke stand Miljoenennota 2026 weergegeven. Hierna zijn er mutaties geweest waaronder de kasschuif in het kader van de motie Klaver en de toegekende middelen vanuit het Coalitieakkoord. Onderaan staat de nieuwe stand van de totaal begrote militaire steun Voorjaarsnota 2026 van totaal ca. € 11,6 miljard, waarvan een deel bestemd is voor de vervanging van reeds in het verleden geleverd materieel uit eigen voorraad.

In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Stand Miljoenennota 2026	2.563	965	597	145	40	0

In miljoenen euro	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Mutaties Voorjaarsnota 2026	417	2.035	2.403	2.418	0	20
Stand Voorjaarsnota 2026	2.980	3.000	3.000	2.563	40	20

De grootste kasschuiven sinds 2025, van boven de € 100 miljoen, worden hieronder toegelicht:

- Bij 1e suppletoire begroting 2025 is € 2 miljard van de € 3,5 miljard extra toegevoegde middelen aan 2026 ter continuering van de steun, naar 2025 geschoven om versnelling van de militaire steun te bewerkstelligen.
- Met een nota van wijziging op de 2e suppletoire begroting 2025 is € 700 miljoen toegevoegd aan de Defensiebegroting de motie Klaver deels in te vullen.
- Bij 1e suppletoire begroting 2026 wordt € 437 miljoen van 2029 naar 2026 geschoven.
De totale militaire steun in 2026 bedraagt hiermee circa € 3 miljard, waarvan circa € 0,5 miljard aan vervanging van eigen militair materieel dat eerder aan Oekraïne is geleverd.

13

Hoeveel heeft Defensie in de laatste vijf jaar uitgegeven aan materieel van producenten en leveranciers uit de Verenigde Staten? Kunt u de bedragen toelichten per bedrijf?

Met de brief van 17 juni 2025 is uw Kamer over voorgaande jaren geïnformeerd (36 725 X nr. 6). Sinds deze brief heeft Defensie voor ongeveer € 730 miljoen besteld aan materiaal van leveranciers uit de Verenigde Staten. De bedragen per bedrijf zijn commercieel vertrouwelijk.

14

Welke afhankelijkheden heeft Defensie van Amerikaanse wapenproducenten en leveranciers?

Antwoord samengevoegd met vraag 16

15

Hoeveel heeft Defensie in de laatste vijf jaar uitgegeven aan materieel van producenten en leveranciers uit Israël? Kunt u de bedragen toelichten per bedrijf?

Met de brief van 17 juni 2025 is uw Kamer over voorgaande jaren geïnformeerd (36 725 X nr. 6). Sinds deze brief heeft Defensie voor ongeveer € 1 miljard besteld aan materiaal van leveranciers uit Israël. De bedragen per bedrijf zijn commercieel vertrouwelijk.

16

Welke afhankelijkheden heeft Defensie van Israëlische wapenproducenten en leveranciers?

Antwoord vraag 14 en 16

De keuze voor een bepaald wapensysteem levert altijd een afhankelijkheid van de (buitenlandse) leverancier op, zowel voor de initiële levering, voor de levering van de bijbehorende munitie, en voor de instandhouding zoals door de levering van reservedelen. Defensie maakt altijd een risico-inschatting van de continuïteit van de leverancier en beperkt het risico van een dergelijke afhankelijkheid door het aanleggen van (inzet)voorraden munitie en reservedelen, de aanschaf van onderhoudsdocumentatie en het onderhoud (deels) in eigen beheer nemen. Voor elk project worden

daarin afgewogen keuzes gemaakt, die per project kunnen verschillen. Dit is bij de verwerving van wapensystemen van Israëlische of Amerikaanse leveranciers niet anders.

In de economische beleidsanalyse defensie-industrie (Kamerstuk 31 125, nr. 143) wordt onder meer onderzocht op welke capaciteitsgebieden Nederland en Europa momenteel afhankelijk zijn van partners en/of bedrijven buiten Europa en hoe afhankelijkheden kunnen worden gemitigeerd.

17

Welke afspraken zijn er met de VS en NAVO gemaakt over de opslag van kernwapens op Nederlands grondgebied?

Antwoord samengevoegd met vraag 18

18

Welke afspraken zijn er met Frankrijk gemaakt over de opslag van kernwapens op Nederlands grondgebied?

Antwoord vragen 17 en 18

We doen geen uitspraken over de aanwezigheid van kernwapens in Nederland.

19

Hoeveel ambtenaren vallen bij het Ministerie van Defensie onder de nullijn?

Circa 25. Het betreft enkel topfunctionarissen van de ABD.

20

Hoeveel medewerkers bevinden zich in de lagere loonschalen (schalen 1 t/m 6)? Wat is het aandeel van deze groep binnen de uitvoering (uitvoeringsorganisaties vs. beleid)?

Van de circa 26.500 burgermedewerkers (VTE) bij Defensie op 1 april 2026 vallen circa 8.600 VTE in de lagere loonschalen 1 tot en met 6. Dit betreft 32,6% van het totaal. In absolute aantallen gaat het om circa 9.200 burgermedewerkers, waarvan er 12 werkzaam zijn bij het Directoraat-Generaal Beleid (DGB). Hieruit volgt dat deze groep slechts in zeer beperkte mate werkzaam is bij beleid.

21

Welke functies/beroepen vallen voornamelijk binnen de lagere loonschalen (schalen 1 t/m 6)? Wat is de huidige en verwachte personeelskrachte binnen deze functies?

Functies in de loonschalen 1 tot en met 6 betreffen overwegend ondersteunende en dienstverlenende functies. Het gaat daarbij onder meer om functies binnen de facilitaire ondersteuning, administratie, logistiek, techniek en overige uitvoerende ondersteuning. De mate van personeelskrachte verschilt per beroep en per defensieonderdeel. Voor een deel van deze functies geldt dat sprake is van een krappe arbeidsmarkt, waardoor vacatures lastiger vervulbaar zijn. De verwachting is dat deze krachte in verschillende functiegroepen ook de komende periode aanhoudt, mede door concurrentie op de arbeidsmarkt en de bredere personeelsopgave van Defensie.

22

Zijn er interne analyses of risico-inschattingen gemaakt over de effecten van de nullijn, bijvoorbeeld op de instroom of uitstroom? Zo ja, kunnen deze worden gedeeld?

Deze zijn niet gemaakt. Het betreft enkel topfunctionarissen van de ABD. We verwachten niet dat voor deze groep een probleem zal ontstaan met instroom door de nullijn. Voor de ambtenaren die onder de sector Defensie vallen, is de nullijn niet van toepassing.

23

Kan er een tijdspad gegeven worden voor de investeringen in Defensie conform de NAVO-norm tussen 2026 t/m 2031?

Defensie zal de kamer voor het zomerreces met de Defensienota 2026 op hoofdlijnen informeren over de voorgenomen besteding van de middelen uit het Coalitieakkoord. De budgettaire verwerking van de Defensienota – en investeringen uit het coalitieakkoord – wordt vervolgens verwerkt in de Ontwerpbegroting 2027.

24

Welke middelen zijn in 2026 geoormerkt voor werving? Kunt u dit uitsplitsen in de verschillende campagnes?

In 2026 hebben we € 33,4 miljoen geoormerkt voor Arbeidsmarktcommunicatie en ongeveer € 30 miljoen daarvan is bestemd voor strategie, conceptontwikkeling en productie van campagnes plus de daarbij benodigde media-inkoop (internet, televisie, radio, et cetera). In dit bedrag zitten zowel relatief nieuwe, grote campagnes van enkele miljoenen per stuk zoals bijvoorbeeld gericht op Hoofdtak 1, op het in je kracht zetten van jou als potentiële kandidaat (empowerment) en op ondersteunende functies (zorg, ict, logistiek en techniek). Ook vallen hieronder de relatief kleine (herhaal-)campagnes gericht op bijvoorbeeld het Korps Commandotroepen, de opleiding voor Veiligheid en Vakmanschap (VeVa) en op Cyberfuncties.

25

Welke middelen zijn tussen 2027 en 2031 geoormerkt voor werving? Kunt u dit uitsplitsen in de verschillende campagnes?

Er zijn voor 2027 tot en met 2031 geen specifiek geoormerkte middelen per verschillende verwervingscampagne. Er wordt per jaar binnen dezelfde begrotingspost Instroom gekeken hoeveel er nodig is voor het aantrekken en in laten stromen van nieuwe militairen. Deze post bestaat uit circa € 50 miljoen per jaar. Naast campagnes op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie wordt hier ook de vacaturewebsite, schil van externe psychologen en keuringscapaciteit, beurs- en evenementbezoeken en vele verschillende initiatieven op het gebied van Defensy college, Dienjaar, Nationale weerbaarheidstraining NWT, Maatschappelijke Diensttijd MDT en dergelijke van gefinancierd.